

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum homo licite possit sperare in homine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ARTICVLVS II.

¶ Super quaestione de eterna spe prima articulum secundum.

¶ *num beatitudo aeterna sit obiectum proprium spei.*

3. dif. 26. q. 2. ar. 2. cor. 2. h. & ad 2. Et uir. q. 4. ar. 1. & 4. cor. 2. h.

IN ar. 2. eiusdem quaestione dubium occurrit, de qua beatitudine aeterna sit hic sermo. I. de formali, an obiectiua. Quod n. sit sermo de formali, patet ex eo qd effectus diuinae uirtutis in litera dicitur uero de obiectiua, patet ex eo, qd subditur. Non enim minus aliquid a Deo sperandum est, qd ipse sit. Et huic dubio annectitur alterum, quo contextus literae in hac ratione consonat sibi ipsi, assumens quod esse debet oportet causa proportionari, & subsumens Deum pro effectu proportionato, cum effectus ratione habere non possit.

¶ Ad hoc dicitur qd sermo praesens est de beatitudine obiectiua, & formali: sed de beatitudine formali contingit loqui dupliciter. Primo secundum id, quod in se forma literae est. Secundum secundum quod est talis obiecti. Praesens sermo est de beatitudine formali, ut est talis obiecti, id est, ut est affectio Dei. Hoc enim est principale consideratum in beatitudine hic. & sic principaliter attingitur Spes enim, ut infra patebit, principaliter est de Deo. & de beatitudine formali non est, nisi ut est ad Deum coniunctio. Et ideo principaliter est sermo hic de beatitudine obiectiua connotante formalem. Et propterea litera & effectus conueniunt. & Deum utrumque enim hic inuenitur. Nam beatitudo formalis, effectus est quidam diuinae uirtutis coniungens Deo. Vnde non subsumit Deus ut effectus, sed ut obiectum effectus, ut etiam ipsa littera uerba indicant. Et sic omnia consonant.

Ad Heb. 6. gl. ordinaria ibid. & ar. praed.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur, qd beatitudo aeterna non sit obiectum proprium spei. Illud enim homo non sperat, quod omnem animi sui motum excedit, cum spei actus sit quidam animi motus: sed beatitudo aeterna excedit omnem humani animi motum, dicitur n. Apostolus. 1. ad Corint. 2. Quod in cor hominis non ascendit ergo beatitudo non est proprium obiectum spei.

¶ 2. Praet. Petitio est spei interpretatiua: dicitur n. in Psal. 36. Reuella Domino uiam tuam, & spera in eo, & ipse faciet: sed homo petit licite a Deo non solum beatitudinem aeternam, sed etiam bona praesentis uitae, tam spiritualia, qd temporalia, & etiam liberationem a malis, quae in beatitudine aeterna non erunt, ut patet in Oratione dominica, Matth. 6. ergo beatitudo aeterna non est proprium obiectum spei.

¶ 3. Praet. Spei obiectum est arduum: sed in comparatione ad hominem multa alia sunt ardua, quam beatitudo aeterna: ergo beatitudo aeterna non est proprium obiectum spei.

SED CONTRA est, quod Apostolus ad Hebr. 6. dicit: Habemus spem incedentem. i. incedere facientem ad interiora uelaminis. i. ad beatitudinem caelestem. ut * glo. ibidem exponit: ergo obiectum spei est beatitudo aeterna.

RESPON. Dicendum, sicut dictum est, spes, de qua loquimur, attingit Deum innitens eius auxilio ad consequendum bonum speratum. Oportet autem effectum esse causae proportionatum: & ideo bonum quod proprie & principaliter a Deo sperare debemus, est bonum infinitum quod proportionatur uirtuti Dei adiuuantis. Nam infinite uirtutis est proprium ad infinitum bonum perducere. Hoc autem bonum est uita aeterna, quae in fruitione ipsius Dei consistit. Non enim minus aliquid ab eo sperandum est, quam sit ipse, cum non sit minor eius bonitas, per quam bona creaturae communicat, quae eius essentia: & ideo proprium & principale obiectum spei est beatitudo aeterna.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd beatitudo aeterna perfecte quod in cor hominis non ascendit, ut scilicet cognosci possit ab homine uiatore, quod & qualis sit, sed solum communem rationem. s. boni perfecti cadere potest in apprehensione hominis: & hoc modo motus spei in ipsam conuoluit. Vnde & signanter Apostolus dicit, Spes

incedit usque ad interiora uelaminis: speramus, est nobis quasi adhuc uelatum. AD SECVNDVM dicendum, qd quatenus non debemus a Deo petere, nisi in ordine ad beatitudinem aeternam. Vnde & spes quatenus respicit beatitudinem aeternam, aliter respicit beatitudinem aeternam: sicut & fides principaliter respicit Deum, & secundario respicit ea, quae ordinantur, ut supra dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod homo ad aliquid magnum, paruū uidetur contentus esse eo minus: & ideo homini speranti beatitudinem, habito respectu ad ipsam spem, nihil arduum: sed habito respectu ad facultatem, quae potest esse quaedam alia esse ardua, & secundum hoc potest esse spes in ordine ad principia

ARTICVLVS III.

¶ *num aliquis possit sperare alteri beatitudinem aeternam.*

AD TERTIVM sic procedit. Vt patet sit sperare alteri beatitudinem aeternam. n. Apostolus Philipens. 1. Consi dens hoc inquit cepit in uobis opus boni, perficiet uos in Iesu: perfectio autem illius diei erit beatitudo: ergo aliquis potest alteri sperare beatitudinem aeternam.

¶ 2. Praet. Ea quae a Deo petuntur, sperantur a Deo: ergo alius potest sperare a Deo petita, quae alios ad beatitudinem aeternam, sicut illud Iacobi. Orate pro inuicem, ut ergo possumus aliis sperare beatitudinem aeternam.

¶ 3. Praet. Spes, & desperatio sunt de eodem genere: sed desperatio est de eodem genere, quatenus potest desperare de beatitudine aeterna: quin frustra diceret Aug. in lib. de Veritate, nemine esse desperandum, dum uiuimus sperare aliquis alteri uitam aeternam.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit, inquit spes non est nisi rerum ad Deum pertinentium eorum, qui spem habent, generis: ergo non potest sperare alteri uitam aeternam.

RESPON. Dicendum, qd spes potest esse ad aliquid, Vno modo absolute, & sic est solius boni continentis. Alio modo ex suppositione alterius esse etiam eorum, quae ad alium pertinent, euideniam sciendum est, quod amor, & desiderium, quod amor importat quatenus amantis ad amatum: spes autem importat quatenus appetitum ad amatum, siue protensionem appetitum in amatum: arduum: unio autem est aliquorum distinctio: ideo amor directe potest respicere alium, quatenus inquit p amorē, habet eum sicut seipsum. Alio modo ad proprium terminum proportionatum: in quo spes directe respicit proprium bonum, quatenus ad illud pertinet: sed praesupposita unionem eorum, iam aliquis potest sperare, & desiderare amatum aeternam, in quantum est ei unitus. Et sicut est eadem uirtus charitatis, quatenus Deum, seipsum, & proximum. Ita etiam motus spei, quia quis sperat sibi ipsi, & alii, potest respondere ad obiecta.

ARTICVLVS IIII.

¶ *num aliquis possit licite sperare in homine.*

AD QVARTVM sic procedit. Videtur, qd aliquis possit licite sperare in homine: obiectum est beatitudo aeterna: sed beatitudo aeterna consequendam adiuuatur per eorum. dicit enim Gregorius in 1. Dialogo, destinatio inuatur precibus Sancto Romanorum potest in homine sperare.

Super Quæstionis decimasextima articulum quintum:

Ad Deum: theologia non est verò cognitio terminatur ad Deum mediata. Credimus enim Deo reuelanti, non quia credimus alteri, cognoscimus autem Deum, quia cognoscimus uestigia eius, seu ipsum in uestigiis eius. Et sic licet theologia & fides conueniant in obiecto, differunt tamen in modo attingendi ipsum, scilicet

inducētē ad beatitudinem. Sicut ergo nō licet sperare aliquod bonum præter beatitudinē sicut ultimum finē, sed solū sicut id, quod est ad finem beatitudinis ordinatū: ita et nō licet sperare de aliquo homine, vel de aliqua creatura, sicut de prima causā mouente in beatitudinē. Licet autē sperare de aliquo homine, vel de aliqua creatura, sicut de agente secundario & instrumentali, per quod aliquis adiuuatur ad quæcunq; bona consequenda in beatitudine ordinata. Et hoc modo ad sanctos conuertimur, & ab hominibus etiam aliqua petimus, & utiuperantur illi, de quibus aliquis confidere non potest ad auxilium ferendum. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS V.

Utrum spes sit virtus theologica.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod spes non sit virtus theologica. Virtus enim theologica est, quæ hæt Deū p obiecto: sed spes non hæt solū Deum pro obiecto, sed etiam alia bona quæ a Deo obtinere speramus. ergo spes nō est virtus theologica. ¶ 2. Præt. Virtus theologica non consistit in medio duorum uitiorum, ut supra habitum est: sed spes consistit in medio presumptionis, & desperationis. ergo spes non est virtus theologica.

& propter se, non propter nos: quod autem concupiscimus, propter nos amamus, non propter se. Secundò, quia idem est obiectum delectationis, & spei, licet diuersimodè. I. præsens, uel futurum: sed obiectum delectationis immediate in patria non est Deus, sed beatitudo formalis. ergo beatitudo formalis est immediate obiectum spei, & mediante ipsa Deus est eius obiectum principale, quia beatitudo formalis habet rationem rei sperandæ, ut est Dei obiectiue. Quod autem proximum, & immediatū delectationis obiectum in patria non sit Deus, sed beatitudo formalis, probat idem in 1. sent. dist. 1. multipliciter. Primò quia obiectum immediate amoris concupiscentiæ non est res subiecto distincta ab eo, cui concupiscitur: delectatio autē ad amorem concupiscentiæ spectat ergo. Maior probat dupliciter. Inductione primò, quia concupiscens uinū, non ipsum, sed usum eius concupiscit, & sic de aliis concupitis, ergo mediante usu, uel aliquo hmoi. Ratio ne deinde, quia non concupiscimus nisi bonū nostrū: sed distinctū subiecto non est bonū nostrū, nisi mediante aliquo actu, quo nobis coniungitur ergo. Minor autem principalis, scilicet delectatio de Deo spectat ad amorē concupiscentiæ, probatur: quia delectatio de Deo habito aut spectat ad amorem beneuolentiæ, aut concupiscentiæ. Non beneuolentiæ, quia delectatio beneuolentiæ respondet desiderio de Deo, cui fatuum est desiderare aliquod bonum in seipso. Itē amor habens pro obiecto formali bonū utile, uel delectabile, est amor concupiscentiæ. Sic est in proposito, ergo.

¶ Secundò principaliter. Idē est obiectū immediatū delectationis, & desiderii: sed obiectū desiderii non est Deus sē se. Probatur, quia est aliquid futurum: sed Deus sē se non est futurus, ergo. ¶ Tertio. Damna summe tristantur de Deo nō secundum se, sed de carentia uisionis diuine. ergo beati summe gaudent non de Deo secūdu se, sed de uisione diuina immediate. Et tenet sequela, Secunda Secūndæ s. Thomæ. F quia

Secunda Secūndæ s. Thomæ. F quia

In art. 5. eiusdem quæst. omnis tertio, & quarto, complenda occurrit materia de uirtute theologica inchoata in præcedenti libro, in quæst. 62. Et hoc propter Scotum, & Durandum in hoc tractatu de spe loquentes. Scotus arguit in 2. dist. tertij Sententiarum, a deo deprimit uirtutem theologiam, ut etiam ipam acquisitionem ponat uirtutem theologiam, quia respicit Deum pro regula, obiecto, & agente secundum appetitum, ut fundatur ab eo. Durandum autem in eadem distinctione eiusdē tertij art. 1. putat spem non esse necessariam ad sperandum, sed ut promptius perfectus, & firmus speremus: & consonat Scotus in 23. dist. in 1. Sed si quis diligenter inspiciat naturam uirtutis theologice, facile percipiet hæc omnia falsa esse: qui cum commune sit omni uirtuti ex propria natura determinare potentiam, cuius est actum semper bonū, & proportionatum obiecto, oportet uirtutem theologicam, cuius obiectum est Deus, non qualitercūque sumptis, sed ut excedens omnem intellectū, & uoluntatem creatam ex natura sua esse determinatam potentiam, cuius est actum bonum tantummodo, & proportionatum tali obiecto. Et de improportione quidem patet: quia cum effectus non sit potior causa, & uires humanæ non sufficiant ad actum proportionatum, nullus habitus earum uirtute acquisitus sufficit. De non bonitate autem probatur: quia bonitas supernaturalis, quia oportet esse semper bonum actum uirtutis theologice proportionatum fini supernaturali, non est ab habitu naturaliter acquisito. Unde licet fide, spe, uel charitate acquisita aliquis inuitatur Deo, ad Deum, propter Deum &c. habitus tamen ille acquisitus non ex natura sua, sed ex studio humano inclinatus ad tales actus non bonos supernaturaliter, nec proportionatos fini supernaturali obiecto. Et hinc patet necessitas ponendi fidei, spei, & charitatis habitus infusos, ut scilicet habeatur habitus ex natura sua determinatiuus ad actus bonos supernaturaliter, proportionatos obiecto supernaturali. Ad hoc enim nihil acquisitū sufficit ex natura sua, ut patet. Et per hæc patet responsio ad omnia Scoti, quam Durandi.

¶ In eodem 5. art. dubium occurrit circa illa uerba, Ratio uirtutis theologice consistit in hoc, quod Deum habet pro obiecto: quia theologia nostra habet Deum pro obiecto, ut patet in principio Primæ partis, & tamen non est uirtus theologica, alioquin essent quatuor uirtutes theologice.

Ad hoc dicit, quod theologia nostra in duobus deficit a ratione uirtutis theologice. Primò, quia cum differat a fide in hoc, quod fides respicit intellectum respectu actus assentiendi, theologia autem respectu actus sciendi, qui importat assensum, & euidens autem sciendi non redditur perfectus ex scientia theologica, conueniens est, quod theologia non sit uirtus, sed fides. Oportet siquidem uirtutem opus suum perfectum reddere. Secundò, quia differat etiam in hoc, quod fidei assensus terminatur immediate

in deum, uel in obiectum, & non in medium, ut in theologia. Et hoc dicitur, quia theologia nostra habet Deum pro obiecto, ut patet in principio Primæ partis, & tamen non est uirtus theologica, alioquin essent quatuor uirtutes theologice.

Ad hoc dicit, quod theologia nostra in duobus deficit a ratione uirtutis theologice. Primò, quia cum differat a fide in hoc, quod fides respicit intellectum respectu actus assentiendi, theologia autem respectu actus sciendi, qui importat assensum, & euidens autem sciendi non redditur perfectus ex scientia theologica, conueniens est, quod theologia non sit uirtus, sed fides. Oportet siquidem uirtutem opus suum perfectum reddere. Secundò, quia differat etiam in hoc, quod fidei assensus terminatur immediate

3. dist. 26. q. 2. art. 2. Et uirt. 4. art. 1. ad cor & 7. art. 2. cor & ad 15. & 16.

2. 2. q. 64. ar. 4.